

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม เด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

A Study of the Problems of and Guidelines for Promoting Young Children's Morality at Child Development Centers of Local Administrative Organizations, Kham Muang District, Kalasin Province

สำรวย เรืองศรีมัน¹, ผศ.ดร.ชัยยนต์ เปาพาน², ดร.อมร มะลาศรี³
Samruai Rueangsiman¹, Asst. Prof. Dr. Chaiyon Paophan²,
Dr. Amorn Malasri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และหัวหน้าส่วนการศึกษา จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริม

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

² อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

³ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

¹ Master of Education Program in Educational Admini Stration, Faculty of Education, Kalasin Rajabhat University

^{2,3} Lecturer in Faculty of Education, Kalasin Rajabhat University

คุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้ 1) ควรมีการบูรณาการการเรียนการสอน จัดให้มีบรรยากาศของคุณธรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้และถือเป็นแบบอย่างได้ด้วยตนเอง 2) ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็ก 3) ควรจัดอบรมอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ 4) ควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยแก่ผู้ปกครอง

คำสำคัญ: สภาพปัญหา, แนวทางการส่งเสริม, คุณธรรม, ปฐมวัย

Abstract

This research aimed to study the problems of and guidelines for promoting morality suitable for young children at child development centers affiliated with local administrative organizations in Kham Muang district, Kalasin province. There were 106 samples, including the mayors of sub-district municipalities, the chief executives of sub-district administrative organizations, academics, the chairs of child development centers, teachers, and the chairs of educational divisions. The instruments were a rating-scale questionnaire and a focus group discussion. Statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were analyzed with a content analysis and were presented descriptively. The results of this research revealed that (1) the problems of promoting the morality of young children at child development centers affiliated with local administrative organizations, Kham Muang district, Kalasin province were at a serious level. When considering each section, it was found that the family section had a serious problem, while the workshop section, the extracurricular activity section and the instruction section had a moderate problem; (2) regarding guidelines for promoting morality suitable for young children at child development centers affiliated with

local administrative organizations, Kham Muang district, Kalasin province, it was recommended that 1) in the instruction section, integrate the instruction and create a learning environment with an atmosphere promoting the morality that the young children can learn and maintain as a good model, 2) organize the activity in accordance with the principles for promoting children's morality, 3) provide the children with workshops on a continual basis, and let the communities participate in, and 4) educate the guardians about principles and theories of child development at each age.

Keywords: problems, guidelines for promoting young children's morality

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนและความสามารถด้านต่างๆ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคนนั่นเอง และในการพัฒนาคนนี้หากมุ่งเน้นให้ความรู้อย่างเดียวหาเพียงพอไม่ เพราะหากคนมีความรู้แต่ขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้วสังคมนั้นก็ขาดความสงบสุข ทั้งนี้เพราะการมีเพียงความรู้ในวิชาการต่างๆ ก็ไม่สามารถที่จะช่วยให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีคุณธรรมเพื่อลดปัญหาทางสังคม (โกสุม ผือโย. 2548 : 1)

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งคุณธรรมนำความรู้สร้างสรรค์ให้ครูได้รู้และเข้าใจในการสร้างวินัย จิตอาสา และความสามัคคีเพื่อจะได้ถ่ายทอดไปสู่ นักเรียนได้อย่างจริงจัง มีการปฏิบัติกันจริง ๆ ตั้งแต่ชั้นปฐมวัยซึ่งเปรียบเสมือนผ้าขาวที่พร้อมจะรับสีต่างๆ เข้าไปได้โดยง่าย ทั้งนี้สามารถที่จะเลือกกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน โดยเพิ่มพูนทักษะสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น สามารถดำเนินการได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยความร่วมมือกันระหว่างครูผู้ปกครองและบุคลากร

ทางการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญและมีความตระหนักในเรื่องนี้ จึงมีนโยบายจัดการศึกษาที่เน้นให้ทั้งคนเก่ง คนมีความสามารถ และคนมีคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรมเป็นพิเศษ และจากข้อมูลทางการแพทย์และข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์มีการสนับสนุนข้อมูลกัน พบว่าเด็กในช่วงอายุ 2-6 ปี จะใช้สมองซีกขวา ถึงร้อยละ 80-90 ซึ่งเป็นสมองที่ทำงานเด่นในวัยเด็กจะทำให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นสูง นับว่าเป็นผลดีเพราะจินตนาการของเด็กไม่ถูกจำกัด มีการเรียนและรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว เป็นนาที่ทองที่จะจัดกิจกรรมเสริมสร้างให้เด็กๆ เกิดคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับเด็กอนุบาลและปฐมวัย อันได้แก่ความมีวินัยความสุภาพอ่อนน้อม ความมีจิตอาสา ซื่อสัตย์ และสามัคคี (แสงนภา ภัคศิริวงศ์, 2548 : 3)

นอกจากนี้ พบว่าการจัดการศึกษาขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มากเพราะสถานศึกษามุ่งเน้นจะทำให้ผลผลิตเป็นคนเก่ง แต่หากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรมก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ดังนั้นการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมดังที่เราเห็นอยู่เช่นทุกวันนี้ ในทางตรงกันข้าม หากสถานศึกษาคำนึงถึงเรื่องนี้และให้ความสำคัญจะต้องช่วยให้นักเรียนเป็นคนดี เหนือสิ่งอื่นใดจะทำให้สังคม เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข สังคมน่าอยู่ การศึกษาจึงไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนเพื่อทำมาหากินเลี้ยงชีพเท่านั้น ควรสอนให้สามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ และคนดีเท่านั้นที่คิดจะช่วยเหลือผู้อื่นช่วยเหลือสังคม ประเทศชาติ รวมไปถึงช่วยเหลือโลกนี้ให้เต็มไปด้วยความสุขมากขึ้นอีกประการหนึ่ง (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2555 : 18)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาพสนธิ์ จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์ การเรียนรู้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 2-6 ปี กำหนดหลักสูตรขึ้นเพื่อให้ผู้จัดการศึกษาระดับนี้ ใช้เป็นแนวทางให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศในด้านการจัดการศึกษาให้เหมาะกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและถูกต้องตามหลักวิชาการ กฎหมาย และสอดคล้องกับนโยบาย รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการของสถานศึกษาชุมชน และท้องถิ่น โดยพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยี

ที่ทันสมัย ในปัจจุบันเน้นฝึกความรู้คู่คุณธรรม มีแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการให้สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีเด็กก่อนวัยเรียนเป็นศูนย์กลางให้มีการพัฒนาของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์สร้างบรรยากาศให้มีความอบอุ่นคล้ายบ้าน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง, 2556 : 5)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัยให้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กให้เป็นคนดี เก่ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม เด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการอบรม และด้านครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

วิธีวิจัยและการวางแผนการทดลองทางสถิติ

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมของเด็กปฐมวัย ของนักวิชาการหลายท่าน ประกอบด้วย ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524) สาโรช บัวศรี (2527) สมพงษ์ จิตระดับ (2530) กิจพัฒน์ เรืองช่วย (2531) แสงนภา ภักดีศิริวงษ์ (2548) อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2548) ธนศ ขำเกิด (2550) และอังคณา ทวีชาติ (2551) จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการอบรม และด้านครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้น 143 คน จำแนกได้ดังนี้ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2556 : 5)

1.1 นายกเทศมนตรีตำบล	จำนวน 3 คน
1.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 5 คน
1.3 นักวิชาการ	จำนวน 8 คน
1.4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 32 คน
1.5 ครูผู้ดูแลเด็ก	จำนวน 87 คน
1.6 หัวหน้าส่วนการศึกษา	จำนวน 8 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 23 คน และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 59 คน ได้มาด้วยวิธี

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์กับตาราง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 40) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการและหัวหน้าส่วนการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 24 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 106 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกำหนดวัน เวลา รับแบบสอบถามคืน ภายใน 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 106 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม

เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีวิจัยและการวางแผนการทดลองทางสถิติ

ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อการสนทนากลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน

การกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งหมด 11 คน ดังนี้

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 3 คน
2. ครูผู้ดูแลเด็ก	จำนวน 3 คน
3. คณะกรรมการสถานศึกษา	จำนวน 3 คน
4. ผู้ปกครอง	จำนวน 2 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยเป็น แบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยด้านครอบครัวอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการอบรม ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเรียนการสอน

ครูควรให้การบ่มเพาะคุณธรรมพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการบูรณาการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่หลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศของคุณธรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้และถือเป็นแบบอย่างได้ด้วยตนเอง

2.2 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็ก ติดตามและนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านการอบรม

ควรจัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมทั้งครูและเด็ก และจัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เช่น ผู้ปกครอง พระภิกษุ ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรม เดือนละ 1 ครั้ง

2.4 ด้านครอบครัว

ศูนย์ฯ ให้ความรู้ความเข้าใจ หลักการ และทฤษฎีพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย เพื่อผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมระดับครอบครัว และพ่อแม่ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนเด็กในแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน ทั้งพ่อแม่และคนเลี้ยงดู

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านครอบครัว รองลงมาคือ ด้านการอบรม ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันพ่อแม่ขาดทักษะในการเลี้ยงลูกและทักษะความเป็นพ่อแม่ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้พ่อแม่รุ่นใหม่ไม่ได้ซึมซับเรียนรู้ในเรื่องทักษะของการเป็นพ่อแม่ จากคนรุ่นก่อน การศึกษาไทยก็เน้นการสอนเพื่อไปประกอบอาชีพ ไม่ได้สอนความเป็นพ่อแม่ให้กับคนรุ่นใหม่ อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วใน

ทุกๆ ด้าน ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับความเจริญทางด้านจิตใจ ประกอบกับความอ่อนแอของวัฒนธรรมไทยที่ไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมและค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาเด็กติดยาเสพติด ปัญหาเรื่องโรคเอดส์จากการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาเรื่องความฟุ่มเฟือยไม่ประหยัด และพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจที่จะแก้ปัญหาเพราะมีภารกิจมากมายจนลืมนั่นจะแก้ปัญหาให้เด็ก ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมจึงถือเป็นปัญหาสังคมโดยรวมซึ่งเกี่ยวพันไปถึงเด็กด้วย (มณฑนา ศังฆะกฤษณ์. 2550 : 2-3) สอดคล้องกับ ปทุม อุบแก้ว (2552 : 2) กล่าวว่า สภาวะปัญหาทางสังคมเป็นตัวบ่งชี้ให้การพัฒนาคุณธรรมเป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจมากขึ้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต้องเริ่มต้นกันตั้งแต่วัยเด็กหรือปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่ฝึกและการเรียนรู้ได้ง่าย หากการเสริมสร้างเป็นไปอย่างสอดคล้องกับวัยจะทำให้เด็กเกิดการ ซึมซับและพัฒนาได้เต็มที่ ครูและ ผู้ปกครอง รวมถึงสังคม คือผู้รับผิดชอบควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับวิไลวรรณ สาลาสุตา (2552 : 45) ที่ได้ศึกษาการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และมีนักเรียนบางส่วนพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย การเข้าค่ายพุทธบุตร การสวดมนต์ไหว้พระ การบริหารจัดการ การใช้กิจกรรมต้นไม้มืดได้ และป้ายคุณธรรม และการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครอบครัว มีปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีระดับสูงสุด คือ การให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก การรู้จักวิธีและเทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก และการประสานงานในการเฝ้าระวังความประพฤติของเด็กร่วมกันกับครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นผลให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ แม่ ลูก ไม่ได้มีโอกาสดำเนิน

บทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ การอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมถูกผลักดันให้เป็นภาระของสถาบันอื่นในสังคม ส่งผลให้เยาวชนไทยเติบโตขึ้นอย่างไร้รากและไม่สามารถแยกแยะถูกผิดได้อย่างที่ควรจะเป็น ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว เพื่อการซึมซับลักษณะนิสัย และวิถีดำเนินชีวิต บทบาทการสอน ฝึกหัดอบรมให้เด็กเรียนรู้ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สุนทร อมรวิวัฒน์. 2546 : 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีคอยเลียนแบบจนเกิดความเคยชินและปฏิบัติเป็นนิสัย การชื่นชม ใจให้กำลังใจ ให้โอกาสเด็กได้พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านจิตใจและสุนทรียภาพ การว่ากล่าวตักเตือนและห้ามปราม เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์โดยชี้แจงแสดงเหตุผล และการแก้ไขปัญหาทางคุณธรรมและวัฒนธรรม เมื่อเด็กทำผิดด้วยวิธีที่เหมาะสมกับวัยและมีหลักการ อำนาจ อุเทศ (2542 : 1) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมของเด็กเป็นนโยบายและเป้าหมายสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ได้พลเมืองของชาติที่มีคุณภาพ โดยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน วิธีที่เชื่อว่าดีที่สุดคือนักเรียนได้เห็นตัวอย่างจากบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว จะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติ อุปนิสัย และบุคลิกภาพของบุคคล ถ้าครอบครัวมีพลังในการสร้างเสริมคุณภาพของคนอย่างเต็มที่แล้ว ชุมชนและสังคมโดยรวมก็จะเข้มแข็งและมีความผาสุก

ด้านการอบรม มีปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนา เด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังมีงบประมาณไม่เพียงพอในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมทั้งภายในและภายนอกศูนย์ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นโยบายเพื่อส่งเสริมการจัดอบรมคุณธรรมยังไม่ชัดเจน ซึ่งตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดความสำคัญของการจัดประสบการณ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยต้องจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กำหนดการจัดกิจกรรมประจำวันที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมี

ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กมีโอกาสดัดสินใจเลือกและได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่เอื้ออำนวย สอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ แก้วหา (2555 : 49-58) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร พบว่า ควรจัดให้มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์ สถานศึกษาต้องมีปฏิทินปฏิบัติงานและปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จัดทำแผนงาน/โครงการในรอบปีการศึกษา มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการอบรมคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม และควรมีการประชุมวางแผนงาน

ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีปัญหาการสร้างเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์ยังขาดความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณธรรม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และความสนใจของครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาการคิดของเด็กปฐมวัย เพราะลักษณะการจัดกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดที่ว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ โดยอาศัยสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม และวัฒนธรรมของคน สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ผ่านการสัมผัส การชิมชั้บ การเลียนแบบ การกระทำ การเล่นอย่างมีความสุข เพราะการที่เด็กได้ทดลองด้วยตนเองนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการสรุปข้อค้นพบ หรือเรียกว่าองค์ความรู้ได้จากประสบการณ์ตรง ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12) ได้กำหนดไว้ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สถานศึกษาปฐมวัยจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กในความดูแล เนื่องจากกิจกรรมเสริมประสบการณ์จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเจริญเติบโตเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผล มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักการช่วยเหลือตนเอง มีพัฒนาการทางภาษาได้เหมาะสมตามวัย ได้ฝึกคิด แก้ไขปัญหาใช้เหตุผล ฝึกการทำงาน และเข้าสังคมกับเพื่อน เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้ผ่าน

การปฏิบัติด้วยตนเองที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการใช้ภาษาจากกิจกรรมที่ครูและ
ผู้ปกครองร่วมมือจัดให้เด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษานอกสถานที่
การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ การทดลอง การสาธิต การอภิปราย เป็นต้น
และยังสอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ แก้วทา (2555 : 49-58) ที่ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงาน
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร พบว่า
ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาต้องมีแผนงาน โครงการ
เกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสม ชัดเจน และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีคณะทำงานที่มี
ความรู้ ความสามารถ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารต้อง
ให้ความสำคัญ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เน้นพัฒนาจิต ทำจิตใจให้
บริสุทธิ์ คิดดี ทำดี และใฝ่ดี เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง สม่่าเสมอและต่อเนื่อง และ
ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถตามโอกาสที่เหมาะสม มุ่งเน้นบุคลากรภายใน
เพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง

ด้านการเรียนการสอน มีปัญหาการสร้างเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง
จังหวัดกาพหิสนัฏมีแนวปฏิบัติที่ยังไม่ชัดเจนของขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมวิธีการสอน เทคนิคการสอน และการใช้สื่อของครูใน
การส่งเสริมคุณธรรมยังไม่ทันสมัย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยนั้น
มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา
เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตในวัยเริ่มต้นด้วยความสุข มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32-34) การจัดการเรียนการสอนจึงต้องให้สอดคล้องกับ
พัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กในวัยปฐมวัยจะต่างจากระดับประถมศึกษาทั้งทางด้าน
ร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา เด็กบางคนจะมีอายุตามพัฒนาการไม่เท่ากับ
อายุตามปฏิทิน การที่จะกำหนดให้เรียนได้เท่ากันย่อมไม่เป็นผลดี ดังนั้นครูต้องยอมรับ
ว่าเด็กมีความแตกต่างกัน การจัดกิจกรรมต้องให้โอกาสเด็กได้พัฒนาความสามารถ
ของตนเอง มุ่งเน้นกิจกรรมที่กระบวนการมากกว่าการจำเนื้อหาและควรจัดกิจกรรม
ให้เด็กได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดและที่สำคัญต้องมีการประเมินผลพัฒนาการ
เพื่อจะนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาการที่ยังด้อยให้มีพัฒนาการ
ที่ดีขึ้นต่อไป สอดคล้องกับสุทัศน์ อินทร์ชัย (2547 : 61) ที่ได้ศึกษาปัญหาและ

แนวทางเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียนตามความคิดเห็นครู โรงเรียนอนุบาลระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ด้านการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมด้วยการเน้นย้ำและให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ครูควรให้การบ่มเพาะคุณธรรมพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการบูรณาการการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่หลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศของคุณธรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้และถือเป็นแบบอย่างได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32-34) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กปฐมวัยจะต่างจากระดับประถมศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ครูต้องให้โอกาสเด็กได้พัฒนาความสามารถของตนเอง มุ่งเน้นกิจกรรมที่กระบวนกรมากกว่าการจำเนื้อหา และควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด มีการประเมินผลพัฒนาการ เพื่อจะนำมาปรับปรุง ส่งเสริมพัฒนาการที่ยังด้อยให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นต่อไป ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็ก ติดตามและนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ แก้วทา (2555 : 49-58) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง สม่่าเสมอและต่อเนื่อง และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถตามโอกาสที่เหมาะสม มุ่งเน้นบุคลากรภายในเพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง ด้านการอบรม ควรจัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมทั้งครูและเด็ก และจัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เช่น ผู้ปกครอง พระภิกษุ ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรมเดือนละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ แก้วทา (2555 : 49-58) ที่กล่าวว่า ควรจัดให้มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีปฏิทินปฏิบัติงานและปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จัดทำแผนงาน/โครงการในรอบปีการศึกษา มีการแบ่ง

หน้าที่ความรับผิดชอบในการอบรมคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม และควรมีการประชุมวางแผนงาน ด้านครอบครัวศูนย์ฯ ให้ความรู้ความเข้าใจ หลักการและทฤษฎีพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย เพื่อผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมระดับครอบครัว และพ่อแม่ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนเด็กในแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน ทั้งพ่อแม่และคนเลี้ยงดู สอดคล้องกับสุมณ อมรวิวัฒน์ (2546 : 4) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว เพื่อการซึมซับลักษณะนิสัย และวิถีดำเนินชีวิต บทบาทการสั่งสอน ฝึกหัด อบรมให้เด็กเรียนรู้ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เด็กคอยเลียนแบบจนเกิดความเคยชิน และปฏิบัติเป็นนิสัย การชื่นชม จูงใจ ให้กำลังใจ ให้โอกาสเด็กได้พัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนควรให้ความสนใจใส่กำกับดูแลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. ด้านครอบครัว พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพและบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก เช่น การส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนก่อนมีครอบครัว ความพร้อมในการมีบุตร และวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องส่งเสริมให้มีการใช้เวลาว่างกันระหว่างครอบครัว เพื่อพัฒนาบทบาทของพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดู ให้มีความใกล้ชิด มีความอบอุ่น และทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจเพิ่ม มากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมของเด็กเป็นอย่างมาก
3. ด้านการอบรม พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมทั้งภายในและภายนอกศูนย์ได้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้การสนับสนุน และจัดหางบประมาณในการจัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมเด็ก

4. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ยังขาดความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณธรรม ควรมีการนำสื่อมาประกอบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น นำวิดีโอเทปโทรทัศน์จัดฉายกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนในโอกาสต่างๆ

5. ด้านการเรียนการสอน ควรเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนสำหรับการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้น อาจประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมคุณธรรมของเด็ก เช่น บทบาทของสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา บทบาทของสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุนและเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทของสถาบันต่างๆ เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมของเด็ก

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม 22-27 มกราคม 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการปกครองท้องถิ่น. (2555). มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กิจพัฒน์ เรืองช่วย. (2531). จริยธรรมกับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยพัฒนาพานิช.
- โกสุม ผือโย. (2548). บทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). **คุณธรรมและจริยธรรม หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนศ ข้าเกิด. (2550). **แนวทางการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน**. คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปทุม อุบแก้ว. (2552). **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. (ออนไลน์). <http://www.preschool.or.th/moral-development-from-the-heart.pdf>. [14 พฤศจิกายน 2556].
- มันทนา ศังขะกฤษณ์. (2550). **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.moe.go.th/main2/article/qua-edu1.htm>. [14 พฤศจิกายน 2556].
- วิไลวรรณ สาลาสูตา. (2552). **การเสริมสร้างจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). **การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สาโรช บัวศรี. (2527). **จริยศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สิทธิศักดิ์ แก้วทา. (2555). **แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุทัศน์ อินทร์ชัย. (2547). **ปัญหาและแนวทางเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอนุบาลระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กษ.ม. (บริหารการศึกษา) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2546). **บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

- แสงนภา ภัคดีศิริวงศ์. (2548). การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- อังคณา ทวีชาติ. (2551). การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนของครู
ผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ 2 (ซอนดำ
สากล กรุงเทพฯ 1) เขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง ค.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง. (2556). รายงานผลการดำเนินงาน
ประจำปี 2556. กาฬสินธุ์ : องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดำม่วง.
- อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. (2548). ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมทักษะและจิต
ลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมประหยัดน้ำและไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถม
ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.